

19.

Landstingsmannen Rosenblads m.fl:s anhållan att landstinget ånyo ville inbegära de protokoll från Ålandsdelegationens sammanträden, vilka beröra avräkningen för senaste treårsperiod.

Till Landstingets Herr Talmann.

Vid inledandet av nu pågående landstingssession framgick att särskilda landstingsmän lågo inne med detaljerade uppgifter om resultatet av den utjämningskalkyl, som författningsenligt av Ålandsdelegationen uppgjorts mellan riket och landskapet för åren 1932-1934. Dessa uppgifter voro av sådan natur, att landstinget ansåg det nödvändigt att få del av de protokoll, som i delegationen tillkommit under arbetet å sagda utjämningskalkyl, och anhöll fördenskull landstinget uti skrivelse till delegationen, att desamma måtte i avskrift tillhållas landstinget inom förloppet av innevarande session.

Delegationens svar, som av Herr Talmannen delgivits landstinget, ger vid handen, att ifrågavarande protokoll på grund av deras betydande omfång ej hinna inom den önskade tiden utskrivs och landstinget tillsändas, varför landstingets förenämnda anhållan ej kunnat av delegationen tillmötesgå.

Då emellertid landstingets intresse av att få kännedom om innehållet av berörda protokoll ej torde vara anknutet till någon viss tidpunkt inom allra närmaste framtid, eftersom den ifrågavarande utjämningskalkylen av känd orsak ej hinner komma landstinget till handa inom nu pågående session, få vi undertecknade landstingsledamöter värdsammast anhålla,

att Herr Talmannen ville förelägga landstinget vårt förslag därom, att en förnyad anhållan måtte till Ålandsdelegationen avlätas om utbekommande av förenämnda protokoll i avskrift ävensom att de måtte landstinget tillhandahållas före vidtagandet av 1936 års vintersession.

Mariehamn, den 12 december 1935.

Robert Rosenblad. Johannes Eriksson.

Fanny Sundström. Emil Rönkä. H. Blomroos.
And. Forsberg.

Karl Höglund.

Helsingfors,

den 20 januari 1936.

Till Ålands Landsting.

I anledning av Landstingets uti skrivelse för den 16 sistlidne december gjorda förnyade anhållan om utfående av avskrifter av delegationens protokoll rörande treårsavräkningen för åren 1932 - 1934 får delegationen härmed äran meddela, att vederbörande landskapsmyndigheter äro oförhindrade att efter hänvändning till delegationens ordförande, landshövdingen i landskapet Åland, taga del av delegationens å länestyrelsen i Mariehamn upprevarade originalprotokoll för visst uppgivet ändamål samt att vid behov låta i nödiga delar taga avskrifter av protokollen, dock under förutsättning att statsverket icke härigenom belastas med några kostnader.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Transsumt.

År 1934 den 17 augusti sam-

mantrades Almedelegationen på kallelse av ordföranden länsnovingen L.W.Fagerlund i Helsingfors för handläggning av nyss angivna ärenden; närvarande barvid ordföranden samt ledamöterna hovrättspresidenten Albert von Hellens, professorn Ernst Estlander och domkapitelssekreteraren Leonard Noroling ävensom suppleanten lagman John Ugglä, vilken intog säte och stamma i delegationen i stället för medicinalrådet Artur Teliö, som till följd av utrikesresa var förhindrad delta i förhandlingarna.

T.f. statsarkitekten, o.r. C.A. Norman hade jämväl på ordförandens kallelse kommit till stades.

Vid protokollet: lagman J. Ugglä.

Ordföranden föredrog Undervisningsministeriets remiss No

1643 av den 17 innevarande augusti, dessmedelst delegationen an-

medans ämnet utlätades i anledning av Alands landskapsnämnds i skrivelse av den 2 dennes verkställda uppsägning av överenskommelser förordningen den 18 oktober 1924, angående förminnesvärdet på Aland. Uti detta ärende hade arkeologiska kommissionen till Undervisningsministeriet avlämnat ett den 15 innevarande augusti daterat utlåtande. Berörda handlingar intogs i protokollet, så lydande:

=====

Ordföranden nämligen de närvarande välkomna och meddelade att vederbörande föredragande i Statsrådet, referensrådet lvar Grounstroem nemställt om ärendets behandling i bräskande ordning samt att det av delegationen inbegärda yttrandet måtte om möjligt tillhandahållas ministeriet före den 20 augusti i och för föredragning i Statsrådet. Ordföranden uppmanade de närvarande att uttala sig i denna grannliga fråga.

Friherre von Hellens konstaterade, att självstyrelselagen icke innehöll närmare direktiv angående ordningen för upphävande av s.k. överenskommelseförordningar, lika litet som lagen normerade förhållandet, de viss förvaltningsgren. Norande till landskapets behörighetsområde, övertogs av landskapet. Av 18 §: självstyrelselagen framgick dock att det står såväl regeringen som landskapet fritt att, när vederbörande sådant onska, uppsäga en överenskommelseförordning, som gäller tillsvidare, och att en dylik uppsägning från landskapets sida grundlagger formell skyldighet för re-

beringen. Ett skriftligt överenskommelseförordnande uppnåddes, vilket sker genom en i förordningsbalken utarbetad allmän förordning. Statsrådet hade inte berögnat att uppnå överenskommelseförordningen tidigare än den av landskapet angivna termen, men regeringen kunde inte anses bunden av det datum landskapsmyndigheterna angivit utan borde tillgodosejuda nödigt råderum för av-
 ordnande av den ändrade förhållanden, som betingas av överenskommelseförordningens uppsägande. Landskapets uppsägningsrätt borde tillkomma landskapsrådet. Överenskommelseförordningen upphörde att gälla icke vid det datum landskapsrådet tilläventyrs vid uppsägningen angivit, utan den dag den nya förordningen publiceras, såvitt annan tid icke i förordningen är utsatt. Uppnåves förordningen inträder det rättsläge på förvårdsens förvaltningsområde, som kan härledas direkte ur självstyrelselagens grundsatser. Enligt dessa grundsatser tillkommer lagstiftnings- och förvaltningskompetensen i princip å landskapet, dock med vissa viktiga undantag. Detta spörsmål hade berörts av delegationen i dess framställning av den 19 mars 1924 (tr. handl. serie I sid. 113 ff.), men frågan krävde en mera ingående utredning.

Ordföranden erinrade om de påminnelser arkeologiska kommissionen i sitt utlåtande antytt i fråga om landskapsorganens bristande kompetens att handhava förvaltningen å detta specialområde. Överenskommelseförordningens uppnådd skulle komma villervalla åstad inom denna förvaltningsgren, vars behöriga namnnavande i hög grad

vore beredde af den vetenskapliga sakkulskapen.

Herr Estlander fastslog även för sin del, att en överenskommelseförordning kunde genom uppsägning från landskapets, resp. statens sida försättas ur kraft. Alandslagen innehöll icke särskilda föreskrifter rörande förfarandet och några tidigare fall, som kunde tjäna till lektion, hade icke förekommit. Talaren fann det tvivelaktigt, hurvida landskapsnämnden ensam utan landstingets medverkan kunde verkställa uppsägning av en överenskommelseförordning. Därest en dylik förordning försattes ur kraft, erfordrades i regeln en legislativ normering av hithörande rättsförhållanden från landskapets sida och denna kunde äga rum endast genom en af landstinget antagen och i vederbörlig ordning underställd landskapslag.

Skedde uppsägning utan att förhållandena på detta sätt regleras, syntes oreda och slitningar vara att befara vid förvaltningens handnåvande. Detta vore särskilt fallet på fornvårdens område, där kompetensfördelningen enligt självstyrelselagen vore jämförelsevis oklar och i behov af ingående undersökning. Arkeologiska kommissionens befogenheter på Åland såsom ledande myndighet för en hela riket omfattande enhetligt och planmässigt beskrifna, halfvetenskapliga forskningsverksamheten på den statliga fornvårdens område borde närmare utredas och detta förhållande genom rikslagstiftning regleras. Lagstiftningen på fornminderverdens gebit föll i viktiga delar inom statens behörighetsområde.

bl.a. borde alla bestämmelser, som berorde strafflagen och det enskilda rättsskyddet till statens exklusiva lagstiftningsmakt. Ett upphävande av resp. överenskommelseförordning borde sålunda förknippas dels med ett reglerande ingripande från statens sida, och kompletteras med motsvarande lagstiftnings- och förvaltningsåtgärder av landskapets organ.

Herr Nordling fann det vara förenat med vissa svårigheter att hastigt sätta sig in i denna fråga. I huvudsak kunde talaren förena sig om det uttalande, som gjorts av frinnerre von Hellens. Rättigheten att uppsäga en överenskommelseförordning tillkom landskapsnämnden, vars begivande var en förutsättning för förordningens tillkomst. En reglerande landskapslag kunde icke anses ovillkorligen nödvändig för övertagande av resp. förvaltning till landskapet; sådant hade vid självstyrelselagens utfärdande i flere fall ägt rum utan speciell lagstiftning. I förenämnda fall gällde efter förordningens upphävande den grundsats, att omvårdnaden i princip vore en landskapets förvaltningsangelägenhet, dock med vissa ur självstyrelselagen härledda undantag, och ägde 1883 års förordning i tillämpliga delar giltighet även på Åland; dock så att landshovdingens befogenheter och i behöriga delar även arkeologiska kommissionens myndighet överginge på landskapsnämnden. Så snart överenskommelseförordningen upphört att gälla, inträdde sålunda ett rättsläge, som normeras direkte genom självstyrelselagens grundsatser, statens och landskapets organ själv-

helt utslaget till sina resp. läroplaner, läroplaner, läroplaner
 i respektive och vidtagna nödiga åtgärder. Dessa äro emellertid
 ett såse på en obligatorisk förutsättning för överenskommelseför-
 ordningens upphävande.

Herr Hagla uttalade sig i fråga om förfarandet vid överens-
 kommelseförordningens upphävande och förutsättningarna härfor i
 samma riktning som friherre von Hellens och Herr Nordling. Det
 gällde nu för delegationen att för regeringen klargöra den situa-
 tion, som närmast uppkommit genom landskapsnämndens överhovan-
 knappt tillmätta uppsägningstid och nämndens antydan, att förvalt-
 ningen inom förminnesvårdens område den 1 instundande september
 kommer att övertagas av landskapsnämnden i hela dess vid. I sa-
 kens nuvarande skede vore det tillfyllest, att i utlåtandet redo-
 göra för förfarandet vid överenskommelseförordningars uppsägning
 samt rättsverkningarna av en uppsägning och sättet för förordnin-
 gens upphävande. Därjämte borde delegationen i sitt utlåtande fö-
 reslå de åtgärder, som från regeringens sida omedelbart kunde an-
 ses påkallade. I sådant avseende borde hemställas att regeringen
 i skrivelse till landskapsnämnden skulle till denna kännedom brin-
 ga 1:o) att Statsrådet tagit del av uppsägningen; 2:o) att Stats-
 rådet kommer att i anledning av uppsägningen snarast möjligt och
 efter det nödiga åtgärder hunnit vidtagas skrida till förordnin-
 gens upphävande, samt 3:o) att överenskommelseförordningen av år
 1924 komme att förbliva i gällande kraft intill dess densamma i

nu antydd ordning bleve upphävd. Frågan om utredningen av kompetensfördelningen mellan riket och landskapet borde anstå till nästsessionen. Förutsatt att regeringen ansåg en sådan utredning önskvärd.

Friherre von Hellens framhöll, att då regeringen hade en formell skyldighet att skrida till upphävande av en från landskapets sida uppsagd överenskommelseförordning, härav foljde att ändamålsenlighets- och kompetenssynpunkter icke finge spela in. Även om - på sätt arkeologiska kommissionen gjort gällande - landskapsorganens kompetens på fornvårdens områden måste sättas i fråga, utgjorde detta icke något legalt hinder för förordningens upphävande. Regeringen finge icke såsom landskapsnämnden tydligen åsyftat tvingas att upphäva förordningen /å dag, som av nämnden föreskrivits, utan vore terminen, som självfallet icke finge onödigtvis förhalas, beroende av den tid regeringen behövde för ärendets beredning. Enuru förvaltningen av fornminnesförordningen på Åland i princip ankom å landskapet hade riket även å detta område viktiga intressen att bevaka och tillvarataga. Huru denna uppsikt skall fördelas mellan riket och landskapet vore en fråga, som krävde noggrann utredning.

Ordföranden gav uttryck åt förhågan, att rikets intressen på detta område icke komme att behörigen tillvaratagas efter förordningens upphävande.

Herr Estlander erinrade åter därom, att landskapets intres-

den följande beaktningen: att statens organ en inom dess behörighet
 också utöfna i landskapet. Å statsmakten ankom det däremot att
 i händelse öfverenskommelseförordningen upphävdes, grunda den för-
 valtnings, som ankom å statens organ, det enskilda rättskyddet
 samt andra förhållanden, vilka borde hänföras till statens lag-
 stiftningskompetens. Att förvaltningen å förminnesskyddets se-
 i princip ankom å landskapet, utgjorde ej hinder för staten att
 jämväl inom landskapet fullfölja den vetenskapliga verksamhet på
 detta område, som rikets enhetsintresse krävde. Analoga förete-
 lser finnas inom andra områden av statsförvaltningen, ex. naturskyd-
 det. Ehuru detta sistnämnda gebit var ordnat genom landskapslag
 och förvaltningsbefogenheten i princip tillkom landskapsnämnden
 hade inom delegationen den rättsuppfattning hävdats, att jämväl
 riket ägde rätt att vidtaga naturskyddsåtgärder, som ur planmäs-
 sighetens synpunkt ansågos påkallade.

Delegationen uppdrog åt sekreteraren att på basen av den
 försiggångna diskussionen uppgöra förslag till utlåtande. I detta
 skulle endast i korthet beröras de frågor, som i sakens nuvarande
 skede kunde anses aktuella. En närmare utredning angående kompe-
 tensfördelningen mellan riket och landskapet skulle framdeles av
 delegationen framläggas, därest en sådan utredning av regeringen
 inforrades. Spörsmålet om dispositionsrätten till Kastelholms
 nordflygel, vilket berördes i arkeologiska kommissionens utlåtande,
 skulle i sakens nuvarande läge lämnas å sido.

Föredrag Undervisningsministeriets remiss av den 17 augusti

1934 N:o 1642 rörande landskapsnämndens, resp. arkeologiska kommissionens befogenheter i fråga om föranstaltande av arkeologiska undersökningar på Åland jämte till skrivelsen fogade bilagor. vilka handlingar här intogs så lydande:

=====

Efter det docktorn Nordman upplyst, att arkeologiska kommissionen för undvikande av ev. konflikter i avbördan å kompetensfrågans lösning t.v. inställt de planlagda undersökningarna av åländska fornlämningar, beslut delegationen, i betraktande jämval därav, att spørgsmålet angående nämndens och kommissionens inbördes kompetens på grund av resp. överenskommelesförordnings snara upphävande försattes i ett förändrat läge, att handläggningen av den nu föreliggande remissen skulle beroläggas till nästsessionen.

=====

In ridem:

John Ugglä.

=====

År 1934 den 24 september kl. 7 e.m.

sammanträdde Ålandsdelegationen = =

=====

Ordföranden meddelade att från Undervisningsministeriet till delegationen inkommit en sålydande, den 27 sistlidne augusti daterad skrivelse i fråga om uppsägningen av förordningen den 18 ok-

Feber 1924 angående förordningen på Åland.

I samma ärende hade Staterådet till Ålands landskapsnamn
 avlåtit en skrivelse av följande innehåll:

Ordföranden uppmanade delegationen att upptaga den i Under-
 visningsministeriets skrivelse angivna frågan till behandling.
 Skuru sådant icke med full tydlighet framginge ur skrivelsen, vo-
 re det likväl uppenbart, att Staterådets av delegationen önskade
 icke blott resp. förordningsförslag utan även utredning rörande
 kompetensfördelningen mellan riket och landskapet på nu ifrågava-
 rande rättsområde efter överenskommelseförordningens upphävande.
 En sådan utredning vore i själva verket nödvändig såsom underlag
 för den framställning, som i ärendet komme att till regeringen
 avlåtas. Ordföranden hemställde förty, att delegationen främst
 ville till behandling upptaga frågan om kompetensfördelningen och
 borde härvid till utgångspunkt tagas förordningen av den 2 april
 1883 angående forntida minnesmärkens fredande och bevarande, vil-
 ken förordning efter överenskommelseförordningens upphävande med
 vissa modifikationier komme att äga giltighet även på Åland.

Friherre von Hellens uttalade, att den blivande förordningen
 angående överenskommelseförordningens upphävande borde avfattas
 helt kort och endast innehålla påbud om upphävandet. Vad beträffar
 de åtgärder, som från Staterådets sida vore påkallade i anledning

av överenskommandet för att ingå i dess upphävande. Det vore att märka, att regeringen icke uppehåller sig i att ge en administrativ förordning ingå i tolkning av självstyrelselagen och den därå grundade kompetensfördelningen. Det vore emellertid delegationens uppgift att till fullgörande av Staterådets uppdrag söka i görligaste måtto klargöra den i vissa avseenden rätt dunkla frågan om berörighetsgränserna enligt självstyrelselagen. Med ledning av delegationens utredning kunde Staterådet sedermera fastslå sin ståndpunkt i resp. tolkningsfrågor samt giva vederbörande statsmyndigheter nödiga direktiv i förvaltningsväg. Eventuella kompetenskonflikter kunde endast utjämnas på den väg självstyrelselagens 35 § anvisar. Närmast borde delegationen således undersöka frågan där om, vilka förvaltningsberogenheter å detta rättsgebit tilläventyrs kunde anses vara staten förhållna efter överenskommelseförordningens upphävande. Efter det detta spörsmål klargjorts, borde delegationen till behandling upptaga frågan om ev. författningsförslag.

Övriga medlemmar uttalade beträffande ordningen för arendets behandling samma uppfattning som friherre von Hellens.

Ordföranden uppläste härå Ålandsdelegationens betänkande av den 19 mars 1924 (tr. framst. serie I, pag. 113 ff) samt delegationens utlåtande av den 1 oktober 1924 (tr. framst. serie II pag. 131 ff), vilka aktstycken innehålla uttalanden, belysande frågan om kompetensfördelningen.

Sammanträdet upphörde kl. 1/2 10 e.m.

John Uggla.

Ålansdelegationens sammankomsten den

27 september 1934 kl. 10 f.m. = = = = =

= = = = =

Fortsettles behandlingen av Undervisningsministeriets skrivel-
se av den 27 augusti 1934 angående uppsägning av förordningen fö-
rande förminnessverket på Åland.

Franzén von Hellens framhöll, att förordningen av år 1883
efter överenskommelseförordningens upphävande fortfarande ägde
giltighet på Åland intill dess landskapet begagnat sig av sin lag-
stiftningsrätt, dock så att landsnövningens och arkeologiska kom-
missionens funktioner övergå på landskapsnämnden. De förvaltnings-
uppgifter, som å detta område enligt 1883 års förordning tillkom-
ma Statsrådet, bibehållas hos statsmyndigheter enligt 1/ §. själv-
styrelselagen. Det åligger delegationen att med 1883 års förord-
ning såsom utgångspunkt undersöka, vilka befogenheter komma att
kvarbliva hos statsorganen.

Herr Estlander framhöll, att förminnesskyddet enligt själv-
styrelselagens system principiellt borde landskapet till såväl i
avseende å lagstiftning som förvaltning. Ehuru 1883 års förordning
borde läggas till grund och utgöra utgångspunkten för delegatio-
nens utredning, vore det jämför av intresse att i sammanhang här-
med undersöka, i vad mån landskapet vore lagligen berättigat att

landsk. ev. lagstiftningens uttryck. resp. inkränka formid-
 ningsrätt. I detta avseende vore landskapets lagstiftningsrätt
 jämlikt självstyrelselagen begränsad genom de inkränkor vilken lag
 uppställde till skydd för enskild rätt, genom vissa straffingsbe-
 stämmelser m.m.

Herr Toller foreslog, att delegationen skulle skrifa till
 granskning av 1883 års förordning, då resp principfrågor punkts för
 punkt skulle komma under behandling. Friherre von Hellens ansåg,
 att frågan om gränserna för landskapets lagstiftningsbehörighet
 på detta område framdeles kommer under auktoritativ prövning och
 nu borde lämnas å sidos. För delegationen gällde det blott att ut-
 reda, vilka funktioner landskapets, resp statens myndigheter till-
 komma enligt 1883 års förordning.

Oroföranden fann det önskvärt, att i utlåtandet till Stats-
 rådet inledningsvis skulle framhållas, att 1924 års överenskomme-
 lseförordning, som i praxis visat sig vara fullt tillfredsställan-
 de, blivit av landskapet uppsagd utan hållbara och vägande skal.
 En ny överenskommeelseförordning bleve förr eller senare av beho-
 vet påkallad.

Herr Nordling ansåg hinder icke föreligga att i detta samman-
 hang ingå på tolkning av frågan om landskapets ev. lagstiftnings-
 behörighet. Delegationen hade tidigare icke sällan inlåtit sig på
 dylika tolkningsfrågor, vilket självfallet icke kunnat föregripa
 det auktoritativa avgörandet, men bidragit till utredandet av resp.

spösmål. I detta sammanhang bör det i full utsträckning beaktas att
 de i fråga om denna fråga sprädda åsikterna inte vidare någonsin
 i förordningens uppnående resultat är en i princip
 enlikt. Årsk jämväl för sin del, att 1883 års förordning
 skulle ligga till grund för behandlingen.

Herr Arlander biträde Herr Norlings åsikt i fråga om
 motiven för uppsägningen. Omfattningen av de berogenheter, som
 enligt 1883 års förordning tillkommo landskapet borde nu närmast
 klargöras.

Herr Tollet och friherre von Hellens funno även för sin del
 att frågor om motiven för uppsägningen icke borde i detta ske-
 de beröras.

Härå övergick delegationen till granskning av 1883 års för-
 ordning jämsides med 1924 års överenskommelseförordning och moti-
 veringen till denna enligt delegationens betänkande av den 19
 mars 1924.

Beträffande 1 §. av 1883 års förordning anförde Friherre
von Hellens hurusom den i sagda paragraf upptagna grundsatsen,
 att alla fasta fornlämningar äro ställda under lagens hägn, själv-
 fallet i full utsträckning ägde tillämpning jämväl på Åland, så-
 vitt angår förbudet att i strid mot gällande föreskrifter föränd-
 ra, rubba eller förstöra dylika fornlämningar. Tillsynen över att
 så icke sker borde enligt självstyrelselagens kompetensbestämme-
 lser ankomma å landskapets myndigheter. Huruvida och i vad mån
 staten, som hade viktiga intressen med avseende å fornminnesför-

förhållanden på Åland, enligt självstyrelselagens grundsatser, och
 de möjligheter att direkt genom sina organ besöka dessa intressen,
 vore ett spörsmål, som i detta sammanhang bör utredas, men ville
 talaren ändå inte fixera sin ståndpunkt härutinnan. - Den tillsy-
 ningsbefogenhet, som tillkomme landskapet, innefattade icke nå-
 gon rätt för landskapet att förfoga över Kastelnholms fornborg, som
 ägdes och underhållits samt utnyttjades av staten och såvitt angår
 den iståndorättta norrflygeln av Ålöer disponerats av kronan för
 vissa allmänna ändamål. Ordalydelsen i 1 §. gäve tydligt vid när-
 den, att paragrafen endast ägde tillämpning å sådana herrelösa
 fasta fornlämningar, som lämnats åt sitt öde och vilkas ägande-
 rättsliga förhållanden icke vidare kunna utredas, men icke å forn-
 lämningar med känd enskild ägare, självfallet sålunda icke heller
 fornlämningar, som befinna sig i statens ägo och under dess fort-
 farande användning och omvårdnad; dock så att den tillsyn landska-
 pets organ ägde utöva på grund av landskapets allmänna förvält-
 ningsbefogenheter på detta område galler även detta fornminne så
 tillvida, att landskapets vederbörande organ äga övervaka, att de
 rent arkeologiska intressena icke läderas. Vad Bomarsunds fäst-
 ningsruin angående borde densamma till sin beskaffenhet närmast va-
 ra att hänföra till kategorin herrelösa fasta fornlämningar, som
 lämnats åt sitt öde; denna ruin borde enligt självstyrelselagens
 grundsatser stå enbart under landskapsmyndigheternas tillsyn och
 vård.

Herr Tollet ansåg att bestämmelserna i 1 §. icke hänföra sig till fornlämningar, som ägas av staten. Såväl Kastelholms slottsruin, som Bomarsunds fästningsruiner tillhöra staten, som härintills omhänderhaft vårdnaden av dessa fornlämningar och även framgent efter överenskommelseförordningens upphävande måste äga rätt att bibehålla dem under sin omedelbara skötsel och uppsikt.

Herr Nordling uttalade den mening, att forminnesförvaltningen i hela dess vidd, d.v.s. skötseln av och uppsikten över Ålands forminnen ankomme å landskapet utan att någon uppdelning av kompetensen härutinnan kunde ur självstyrelselagens grundsatser härledas. Riket hade överlämnat vårdnaden av detta viktiga statsintresse åt landskapet utan att härvid gjorts några inskränkande förbehåll. Beträffande tolkningen av 1 §. framhöll Herr Nordling, att denna paragraf, på sätt framginge av de däri uppräknade exemplen, ägde tillämpning bl.a. å ruiner efter gamla borgar, rästen etc. För bedömande av frågan om paragrafens tillämplighet vore det sålunda av vikt att avgöra, huruvida resp. fasta fornlämningar kunna rubriceras såsom ruiner; äganderättsspörsmålet vore härvid icke av någon avgörande betydelse.

Då nu såväl Kastelholm som Bomarsund och Lembote obestriddigen vore att hänföra till kategorin ruiner, vore således paragrafen å dessa fornlämningar tillämplig, varav åter följde, att desamma enligt självstyrelselagens grundsatser borde ställas under landskapets nägn och omvårdnad. Tvivelsmål kunde uppstå, nuru den

för museiändamål upplåtna nordflygelns i Kastelholm i detta avseende skulle behandlas. Herr Nordling ville för sin del hålla före, att nordflygelns nu berörda dispositionsrätt icke förändrar slottets karaktär av borgruin. Det forekom icke sällan, att gamla borgar partiellt restaurerades och att närligenom uppkommet rumutrymme upplåts till begagnande för kulturvårdande m.fl. ändamål, men närligenom förlorade borg-komplexet ingalunda sin egenskap av fast fornlämnning och ruin. Detta syntes just vara fallet med Kastelholms s.k. slottsruin. Beträffande Kastelholms slott kunde man sålunda icke komma till annat resultat än att uppsikten och skötseln av slottet, som tidigare ålegat statsmyndigheterna, i och med överenskommelseförordningens upphävande övergår till landskapet.

Herr Estlander yttrade att 1 §. avsåg beredande av skydd åt sådana fasta fornlämningar, vilka icke tillhålla viss ägare. Till denna kategori hörde uppenbarligen Lemböte kapellruin. Bomarsundens fästningsruiner, vilka såsom f.d. statsegendom efter demoleringen stått i statsverkets vård, torde icke kunna hänföras under bestämmelserna i 1 §. Kastelholm kunde icke heller hänföras till den grupp av fasta fornlämningar, som omnämdes i sagda paragraf. Enhuru endast en del av slottskomplexet iordningstallts för av staten anvisat ändamål, måste dock Kastelholm betraktas såsom ett odelbart helt i avseende å värdnaden. Skötseln av och uppsikten över denna statsegendom borde fördens skull även efter överenskommelsens upphävande tillkomma statsverket.

Referanden ansåg även för sin del att Kastelholms slottet, som tillhört kronan såsom en statens egendom och såsom sådan stöddes under statens vårdnad. Nordflygeln hade ända sedan stora ofröden, på flygeln istandsatte, använts såsom kronans spannmålsmagasin, samt efter år 1925, då grundskatterna avskaffades, av staten med stora kostnader iordningställets samt sedermera anslagits för mu- reibändamål.

Härå upptogs delegationen till granskning 2 § i 1883 års förordning.

Herr Jettlander ansåg, att det förklarande, varom i 2 §, stadgades, i överensstämmelse med självstyrelselagens grundsatser blivit modifierat sålunda att landskapsnämnden övertager länshövdingens och arkeologiska kommissionens nu irrågavarande funktioner. Arkeologiska kommissionens befogenheter enligt paragrafen torde däremot hava bortfallit. Emellertid vore att märka, att stadgandena i denna paragraf berörde enskild rätt samt att de lagstadgade garantierna för rättsskyddet icke finge minskas eller läderas efter det landskapet övertagit dessa förvaltningsbefogenheter. En oftergivlig förutsättning för utövningen av bestämmanderätten rörande begagnande, förändrande eller borttagande av fast fornlämnning vore forty, att en fullt tillfredsställande sakkunning undersökning ligger till grund för landskapsnämndens beslut. Innan denna förvaltningsgren av landskapet övertages borde av landskapet inträttas ett kompetent landskapsorgan för verkställande av omformal-

Herr Noroling anmärkte, att några särskilda villkor eller förbehåll i avseende å kompetensen vid forminnesvårdens övertagande icke kunde göras gällande gentemot landskapet. Landskapsorganens sakkunskap å forminnesskyddets område kunde i mån av behov kompletteras genom konsultation av rikets fackmyndigheter.

Herr Tollet fann 2 §. böra tillämpas så, att landskapsnämnden trädde i landshovdingens och arkeologiska kommissionens ställe. Men en förutsättning för - om också ej ett uttryckligt villkor - det sålunda modifierade lagrummets tillämpning syntes vara, att landskapet förfogade över erforderlig sakkunskap för provningen av hithörande, i enskild rätt ingripande frågor.

Ordföranden biträdde Herr Tollets uppfattning.

Friherre von Hellens ansåg, att i detta sammanhang borde klarläggas spörsmålet, huruvida staten ägde möjlighet att direkte genom sina organ bevaka sina intressen med avseende å forminnesvården på Åland. Enligt den tolkning av 2 §, som inom delegationen gjort sig gällande, står det i landskapsnämndens makt att efter provning tillåta ägare eller innehavare av jord att rubba eller förstöra fast fornlämning. Ett dylikt beslut kunde fattas utan att statens myndigheter ens behöva härom underrättas. Fråga uppstår då, huruvida statsmyndigheterna hava legal möjlighet att i dessa avseenden tillvarata statens intressen genom att ev. påbjuda inlösen av fornlämningen. Delegationen hade vid överenskommelseförordningens

staten legaliter till. De som
 förbehåller sig rätten att berätta om sina arbets-
 villkoren inom landskapet och synpunkter i sådan riktning
 som väl omfattas av delegationen vid behandlingen av frågan om
 förordningslagstiftning för Åland, vilken fråga erbjöds jämte
 reläpunkter med nu föreliggande tolkningsäpormål. Även utan
 positivt stöd i lag kunde det framstå såsom ett naturligt och berätt-
 rigat krav, att beslut av landskapensnämnden om förordnande av just-
 förmanning skulle bringas till statsmyndigheternas kännedom och
 staten härigenom beredas möjlighet att trygga sina ev. intressen.

Herr Åstlander önskade avgiva sin ståndpunkt i föreliggande
 principfrågor i enlighet med nedan intagna av honom upplasta p.m.

"Fornminnesskyddet i vår rätt bestämmes väsentligen genom
 1883 års, av ständerna antagna förordning ävensom av 35 kap. Str.
 L. Denna lagstiftning kan utvidgas, men härvid måste beaktas att
 den gransar till och vid utviolning sannolikt komme att inkräkta
 på enskildas formogenhetsrättigheter, jordagande- eller annan for-
 mogenhetsrätt samt fria dispositionsrätt, samtidigt som ock ytter-
 ligare bestämmelser av straffrättslig natur bleve av nöden. I båda
 dessa avseenden skulle emellertid dylika utviolade bestämmelser,
 om de fogas till nu gällande bestämmelser angående forminnes-
 skydd, knappast kunna genom åländsk lagstiftning antagas.

Även sedan fornvården övergått till Åland, på sätt autonomi-
 lagen avser, hålst omvårdnaden om fornminnen särskilt för Åland
 är av största intresse, komme dess omfattning uppenbarligen att i

ansvar för motsvaret till de inberättade.

På samma sätt blir val till förvaltningsrådet med motsvarande administration, innefattande rätt till förbud mot skadande eller förstörande av fornlämning. Åtgärder till införande av sådana samt tillstånd att anställa arkeologiska undersökningar m.m.

Att enskilas förmogenhetsrättigheter äro beroende af och inskränkas genom förvärfven, är en af orsakerna, varför 1883 års förordning stadgar, att tillämpningen skall ske genom sakkunnigt organ, nämligen arkeologiska kommissionen. När landskapet övertager förmyndarsvärfven, måste till skydd bl.a. just för enskilas rätt mot intrång skapas ett motsvarande organ, som giver tillfyllestgörande garanti för sakkunnig prövning, så att enskilas icke lida onödigt intrång. Ett sakkunnigt organ kräves dessutom för bevarandet af inlösta eller utgrävda fornforemål, vilket utgör en andra viktig sida af vården och tillsynen öfver landskapets fornminnen. Härfor kräves lagstiftning ävensom budgetbeslut å landskapets sida.

Då staten överläter detta administrativa gebit åt landskapet, är staten i sin rätt att kräva, att här ifrågavarande garanti för sakkunnigt handhavande föreligger.

Önskligt hade därför varit, att samtidigt som överenskommelserförordningen uppsades, landskapet genom antagande af en lag till ersättande af 1883 års förordning givit vid handen, huru landskapet avser att ordna denna nya förvaltningsgren. Härigenom hade

övergången underlättats.

Genom förordningen av 1883 bestämmes också den uppgift arkeologiska kommissionen äger utföra. Kommissionen har dels att pröva och bevilja rätt för enskild att anställa gravningar eller undersökningar i vetenskapligt syfte ävensom att pröva ansökningar att få förändra eller borttaga fornlämning; så ock att besluta om inlösen av sådan; - dels att själv anställa eller leda vetenskapliga, arkeologiska eller historiska forskningar (4 §, 2 mom.).

I förre hänseendet kan landskapets sakkunliga organ overtaga kommissionens uppgift och då fornminnesskyddet enligt självstyrelselagens system såsom lagstiftning och förvaltning principiellt tilldelats landskapet, synes detta jämväl böra tillerkännas prioritet, då det gäller inlösen av fornlämningar.

Vad åter beträffar arkeologiska kommissionens uppgift enligt 1883 års förordning såsom utförande eller ledande den vetenskapliga fornforskningen på Åland, är att märka, att kommissionen enligt 1883 års förordning erhållit en uppgift, vilken omfattar ej allenast en verksamhet till fornminnesskydd i inskränkt mening utan en positiv verksamhet för utforskande av fornhistorien över rikets hela område. Denna uppgift är till väsentlig del av vetenskaplig art, i det staten genom kommissionen drar försorg om hela landets arkeologiska utforskande på samma sätt som staten i flera jämförliga avseenden tillgodoser andra vetenskapliga eller vetenskapligt-tekniska uppgifter. Sådana äro t.ex. naturskydd, SOL 1914

erbjuder en nära till hands liggande jämförelse, geologisk-mineralogisk undersökning, havsforskning, geodetisk-kartografisk verksamhet m.m. Dylik verksamhet kräver enligt sin natur en för hela rikets område utarbetad plan avseende en enhetlig ledning i vetenskapligt avseende. I detta arbete kan landskapet icke ersätta arkeologiska kommissionen icke heller synes självstyrelselagen giva tillräcklig grund för landskapet att yrka det arkeologiska kommissionen skulle avstå från denna dess verksamhet, i vad den rör Åland. Även 1883 års förordning förutsätter ju att t.o.m. enskilda personer kunna få verkställa arkeologiska grävningar allenast den erforderliga kompetensen är till förfogande.

På detta område av kommissionens verksamhet torde därför även framgent en parallell befogenhet böra erkännas och ordnas. I den mån landskapet har tillgång till kompetenta krafter och är villigt att samarbeta enligt den för rikets arkeologiska undersökning uppgjorda plan, vid vars utarbetande landskapet bör få göra sina intressen gorda, har landskapet rätt att få medverka och kan i mån av arbetskrafter overtaga de i landskapet beslutna arbetena.

Såsom jämväl utgörande ett samarbete uti en gemensam vetenskaplig uppgift måste likaså landskapets särskilda undersökningar, som utföras utöver de arbeten, vilka ingå i den hela riket omfattande planen, vara sådana, att det gemensamma arbetet av dem främjas eller åtminstone icke hindras. Om tillstånd, som landskapet meddelat att förstöra fornminning, bör gälla, att detsamma skall

delgivas arkeologiska kommissionen så att denna kan utverka forminnets inlösnings, därest sådant provas erforderligt.

På detta gebit bliva forty regler för överenskommelse ingående och hälet även om uppgörelser beträffande fyndens bevarande av nöden. Principiellt synas fynden böra tillfalla Åland, under garanti för tryggt förvar och förbindelse, att fynden skola stå till forskningens tjänst.

Den av staten hittills utövade befogenheten enligt förordningen av 1883 innefattar icke en ovillkorlig rätt att tillosa sig sådana fornlämningar, som förklarats böra oförändrat bibehållas. Icke heller efter övergången uti landskapsförvaltningens hand torde fornvården omfatta dylik befogenhet. I varje fall kräves därtill en uttrycklig lagstiftningsakt, om vars möjlighet utan ändring i grundlagsskyddade enskilda rättigheter jag här icke skall uttala mig dess mera.

Fornminnesskyddet innefattar för närvarande rätt att bestämma och övervaka, att fornlämningar förbli oförändrade och att här för vidtaga i lag medgivna åtgärder.

Förestående slutsatser stödas också av en jämförelse med vad 1883 års förordning bestämmer i avseende å församlingarnas gamla kyrkor, varvid emellertid någon rätt till inlösen icke förutsättes.

Tager man hänsyn till vad i det föregående framnållits, blir det knappast möjligt för landskapet, att gentemot staten göra gällande en rätt att få omhändertaga Kastelholms slottsruin, när vägande än de ideella anspråk äro, som Åland äger till slottet.

Men någon äganderätt i juridisk mening har landskapet icke närrör-
innan haft till slottet. Övertagandet av förvården och därmed
följande förvaltning, innefattar icke heller en rätt att tilläg-
na sig slottet eller taga det i vård, då det icke kan göras
gällande, att detta icke skulle i överensstämmelse med hos oss
rådande uppfattning bevaras såsom fornminne också under statens
vård.

Att Kastelholm kunde avgiva lokal för ett landskapets eget
museum, sedan anskaffandet av lokal för ett sådant hunnit bliva
en mer och mer trängande nödvändighet, utgör icke heller full
rättslig grund, varför slottet borde avträdas, ehuru staten väl
av billighetshänsyn icke torde neka att åt landskapet upplåta
museiutrymme."

Friherre von Hellens erinrade om stadgandet i slutmomentet
av 4 §, enligt vilket enskild person hade möjlighet att på ansö-
kan för vetenskapligt ändamål anställa undersökningar. Staten kun-
de icke gärna vara försatt i sämre läge beträffande undersökning-
gar inom landskapet.

Herr Nordling ville ej förneka att staten hade arkeologiska
intressen på Åland att bevaka, men då staten icke genom självsty-
relselagen förbehållit sig några förvaltningsbefogenheter på det-
ta område utan anförtrott denna ressort i dess helhet åt landskaps-
förvaltningen, ansåg Herr Nordling att någon uppdelning av kompe-
tensen i nu berört avseende icke ägde stöd i lag. Otvivelsktigt

professorn S.R. Björkstén om detta lagstiftningsarbete vissa momment, såsom bestämmelser rörande det enskilda rättsskyddet, straffnot och skiftesfrågor, vilka borde rikslagstiftningen till, men om, såsom sannolikt vore, en landskapslag komme att på detta område utfärdas, erbjuder sig möjligheten att i denna recipiera rikslagstiftningens bestämmelser, på sätt vid s.k. blandad lagstiftning förfäres.

Sammanträdet upphörde kl. 1/2 1 e.m.

In fidem:

Jonas Ugglå.

Ålundsdelegationens sammanträde

den 28 september 1934 kl 7 e.m. = = =

Till sammanträdet hade på ordförandens kallelse infunnit sig professorn S.R. Björkstén för att tillhandagå delegationen med expertis i fråga om statens i suveränitetsbegreppet liggande ev. befogenheter med avseende å fornminnesförvaltningen på Åland. Till besvarande uppställdes närmast frågan, huruvida staten, för tillvaratagande av det allmänna, hela riket omfattande vetenskapliga intresse, som vore förknippat med fornminnesvården inom landskapet, kunde tillerkännas rätt att även efter överenskommelseförordningens upphävande genom sina organ, närmast arkeologiska kommissionen, taga befattning med arkeologiska undersökningar i landskapet eller om fornminnesförvaltningen genom självstyrelselagen i hela dess vidd borde anses hava överlämnats i landskapet vård?

Efter försiggången diskussion, varunder frågan av delegatio-

nens medlemmar blev ur olika synpunkter belyst, förbehöll professorn Björkstén sig råderum att framläsa uttala sig i föreliggande fråga.

Då ärendets behandling i närvaro av professorn Björkstén nu fortsattes, meddelade Herr Tollet att den s.k. Ålandskommittén att döma av talarens såsom medlem av sagoa kommitté förda, rätt detaljerade memorialanteckningar icke ägnat någon särskild uppmärksamhet åt frågan om fornminnesvårdens ställning i systemet. Sporsmålet hade synbarligen av kommittén helt och hållet förbigåtts. Av bestämmelsen i 9 § 2 mom. 11 p. självstyrelselagen därom att bl.a. vården av statsverkets egendom med avseende å lagstiftning och enligt 17 §. jämväl med avseende å förvaltning förbehållits statens behörighet, fann Herr Tollet det tydligt framgå, att Kastelholms slottsruin likasom även Bomarsunds fastningsruin, vilka befinna sig i statsverkets ägo och besittning, icke kunde med avseende å skötsel och uppsikt hänföras till den fornminnesförvaltning, som övergått till landskapet.

Friherre von Hellens fann det föga sannolikt, att självstyrelselagen skulle åsyftat att kringskära statsbegreppet ända därhän; att statsmakten skulle avsågt sig möjlighet att bevaka sådana statsintressen, som hänföra sig till statsområdet i dess helhet. Herr Nordling uppskattade till fullo den tankegång, varåt den föregående talaren givit uttryck, men erinrade att här vore fråga enbart om fornminnesskyddet på Åland, varför det icke vore

och till generalisera tolkningsprincipen. Det av Herr Tollet framföres stödet i självstyrelselagen vore icke tillämpligt å Kasteelholms och Bomarsunds ruiner utan avsåg endast sådana stats-egendomar på Åland, som reserverats för statsverkets behov. Den tillvarande dispositionen av Kasteelholms norrläggel för museiändamål kunde begripesenligt betraktas såsom en art av fornminnesvård.

Herr Tollet framhöll, att 23 §: självstyrelselagen, som utgick överlämnande av viss statens jordegendom på Åland i landskaps-ets vård, icke berörde Kasteelholms och Bomarsunds ruinområden. Dessa hade fortfarande liksom exempelvis Eckerö tullhus kvarol- vit under statens tillsyn och vård.

Herr Sallander ansåg icke heller 23 §. vara å Kasteelholms slotteruin och Bomarsunds fästningsruin tillämplig.

Friherre von Hellens anförde, att landskapet vid handhavan- det av sin fornminnesförvaltning självfallet icke vore behörigt att utsträcka sin rätt till tvångsinlösen längre än riket samt överhuvud att göra längre gående ingrepp i enskild joräganderätt än vad rikets lag förutsatte.

=====

In fidem:

John Ugglä.

Ålandsdelegationens sammanträde den

29 september 1934 kl. 10 p.m. =====

Fortsattes granskningen av 1883 års förordning.

en befogenhet i det av herr de launget anförda utskottet
icke äga stöd i självstyrelselagen.

Herr Tollet ansåg paragrafen icke äga tillämpning å Kaste-
holms slottsruin. Frågan om arkeologiska kommissionens benägenhet
sammansfall med det allmänna principspörsmålet rörande statsorga-
nens ev. förvaltningsbefogenheter på Åland, vilken fråga ännu icke
av delegationen slutbehandlats.

Herr Noroling ansåg Kasteholm underlyda denna paragraf,
beroende på hans tolkning av 1 §.

Ordföranden anset sig till friherre von Hellens uppfattning.

I övrigt ansågo delegationens medlemmar det vara självklart,
att ifrågavarande paragraf ägde tillämpning vid handhavande av
fornminnesförvaltningen på Åland, sålunda, att arkeologiska kom-
missionens uppgifter skola handhavas av landskapsnämnden.

Vidkommande 5 §. framhålls jämväl, att denna paragraf borde
tillämpas sålunda, att landskapsnämnden träder i arkeologiska
kommissionens ställe.

Delegationen fann 6 §., som handlar om skiftesförfarande
och skiftesförrättarens åliggande, vara av rikslagstiftningsna-
tur och såsom sådan gälla även på Åland. Detsamma gällde straff-
bestämmelserna i 7 §. De i 1883 års förordning upptagna straffbe-
stämmelserna voro numera ersatta genom strafflagens 35 kap. 2 §.,
enligt vilken den, som uppsåtligen utår laga rätt förstor eller
skadar fast fornlämning, straffas med fängelse i högst ett år

Vid 8 §. antecknades, att denna bestämmelse ägde tillämpning på Åland med sådan modifikation, att arkeologiska kommissionens funktioner övergått åt landskapens land. Bestämmelserna i gällande kyrkolag rörande fornminnesskyddet för kyrkor ägde eo ipso tillämpning på Åland.

9 §. ägde likaledes tillämpning på Åland med den ändring, att landskapens land övertager arkeologiska kommissionens i paragrafen angivna uppgift. Angående kyrkolagens tillämpning gällde vad ovan antyts. Enligt 305 §. K.L., sådan denna lyder i lag av 25 maj 1930, äger församlingen besluta om försäljning av lösören; dock få guld- och silverkarl, böcker och handlingar eller forn- tidens minnesmärken icke säljas utan domkapitlets samtycke.

10 §. 2 mom. av 1883 års förordning hade genom strafflagens 29 kap. 2 §. undergått ändring i så måtto, att straffmättet bestämts till botes för den, som underlåter att kungöra fornfynd, samt till botes eller fängelse ej över ett år för den, som fortiger fyndet, då ägaren eller annan därtill berättigad giver sig tillkänna, eller tillägnar sig det annorlunda utan laga rätt. Botesna utgå enligt dagsbottsystemet på sätt i strafflagens 2 kap. 4 och 5 §§ är sagt. I §. 9 mom. 2 av strafflagens promulgationsförordning hänvisas i fråga om hembud till kronen och losen av fornfynd till vad härom är särskilt stadgat. Alla dessa till strafflagstiftningen hörande bestämmelser äga såsom rikslagstift-

om det vidare tillämpning på Åland.

Delegationen fann därtill, att ifrågasättandes paragrafer borde så tolkas vid tillämpning i landskapet, att anmälan av förmyndarbesked ske hos polismyndighet eller landskapsnämnden, samt att det ankom på landskapsnämnden att avgöra, huruvida fyndet skulle inlöses eller ej. Inlöses fyndet av landskapet borde ägaren tillkomma ersättning enligt de i författningen angivna gränserna; åtnöjes han icke med värderingen stod det honom öppet att härom tvista vid domstol.

I fråga om försejning och förvandling av åkomda boter gäller på Åland strafflagstiftningens reviderade bestämmelser, vilka ersätta föreskrifterna i förordningens 11 §.

Ordföranden hemställde, att delegationens medlemmar nu ville fastslå sin ståndpunkt till frågan om kompetensfördelningen. Innan definitivt beslut om utlåtandet i denna del fattades borde dock professorn Björkstens yttrande avvaktas.

Friherre von Hellens angav sin ståndpunkt sålunda: Det synes ligga i sakens natur att då rikets suveräna statsmakt och dess funktioner genom självstyrelselagen begränsats och särskilda till statsförvaltningen hörande uppgifter överförts till landskapet, härmed icke åsyftats att kringskara statsmyndigheternas befogenhet att vidtaga sådana åtgärder på den arkeologiska forskningens område, som för fullföljande av statens, hela riket omfattande intressen enligt en enhetlig plan vore av behovet påkal-

låde. Men så något positivt stod för ett dylikt förbehåll icke upptagits i självstyrelselagen. Torde några lagala anspråk i omformalt avseende icke kunna riktas mot landskapet från statens sida. Förordningen av 1883 äger på grund av 10 §: 1 mom. tillämplighet på Åland intill dess landskapet gjort bruk av sin lagstiftningsrätt på detta rättsområde. I uttalandet till regeringen bör angivas i vad mån bestämmelserna i 1883 års förordning böra anses modifierade på grund av självstyrelselagens grunder. Arkeologiska kommissionens självständiga embetsmyndighet på Åland måste anses hava upphört, fränsett kommissionens skyldighet att tillhandagå landskapet med sakkunnet biträde. Kastelholms slotteruin bör fortfarande anses stå under statens uppsikt och skötsel. 1 §. av 1883 års förordning vore nämligen icke på Kastelholms slott tillämplig. Bomarsunds fästningsruin och Lemboke kapellruin syntes däremot icke kunna undandragas landskapets omvårdnad.

Herr Estlander återopade sin i fråga om statsmyndigheternas behörighet uttalade avvikande mening. Att självstyrelselagen med tystnad forbigått frågan om kompetensfördelningen kunde icke ensamt för sig vara normgivande för tolkningen i detta fall. Förvaltningen av Kastelholms slotteruin i hela dess omfattning ankom å dess ägare statsverket och samma vore förhållandet beträffande Bomarsunds ruiner.

Ordföranden biträde friherre von Hellens åsikt förutom vad

här förslaget till lagstiftning i riksdagen. Han uttalade
herr Sallaväders åsikt.

Herr Teller ansåg sig böra i närdeak förena sig med den av
fröherre von Hellens uttalade mening, med den av ordföranden fjör-
da modifikationen.

Herr Noroling ansåg att stateverkets anspråk på delaktighet
i fornminnesförvaltningen icke kunde fränkannas ett visst berätti-
gande, men uttalade, att en uppdelning kunde genomföras endast
genom ändring av självstyrelselagen eller genom en ny överenskom-
melseförordning. I kompetensfrågan åberopade herr Noroling sin
redan framhållna ståndpunkt, enligt vilken fornminnesförvaltnin-
gen i hela dess vida ankommer å landskapet. Självstyrelselagen
måste i detta avseende anses ovillkorligen bindande för vardera
parten.

Uppdrogs åt sekreteraren att, efter det professorn Björkstens
utlåtande inkommit med ledning av den försiggångna diskussionen
utarbета förslag till betänkande i ärendet jämte förslag till för-
ordning angående upphävande av 1924 års överenskommelseförordning.

Härå upptogs till fortsatt behandling Undervisningsministe-
riets remiss av den 17 sistlidne augusti angående uppkommen me-
ningskiljaktighet rörande landskapsnämndens och arkeologiska kom-
missionens inbördes befogenheter.

Enär den meningsolikhet, som i nu berört avseende yppats, var
beroende på tolkning av 1924 års överenskommelseförordning, som

erligt Statsrådets beslut sammanträdde vid ett uppläsnings-
 delegationen något yttrande i sak icke vidare vara av behovet på-
 kallat.

Uppföras åt sekreteraren att avfatta förslag till betänkande i denna fråga.

Sammanträdet upphörde kl. 1 e.m.

In fidem:

John Ugglä.

Ålandsdelegationens sammanträde den

1 oktober 1934 kl. 1/2 7 e.m. = = = =

Ordföranden refererade den akt, som tillkommit vid avträdan-
 det av nyttjanderätten till bl.a. Bomarsunds fästningsområde i
 landskapets vård. Av resp syneinstrument framgick, att ruinområdet
 vid overlåtelse och avsyningen icke omnämnts. Ordföranden framhöll,
 att fästningsruinen efter överenskommelseförordningens upphävande
 fortfarande borde anses bibehållen under statens omedelbara upp-
 sikt. Vad beträffar Kastelholm framgick att i syneinstrumentet en-
 bart själva kungsgårdens område berörts.

I första läsningen genomgicks av sekreteraren uppgjorda pre-
 liminär förslag till utlåtanden i anledning av Undervisningsminis-
 teriets skrivelse ^{av den 27 augusti 1934 och remiss/} av den 1/1 samma månad, angående fornvårdens
 handhavande på Åland.

Sammanträdet upphörde kl. 1/2 10 e.m.

In fidem:

John Ugglä.

2 oktober 1934 kl. 10 f.m. = = = = =

Professorn S.H. Sjörksten kom tillstades och uppläste ett av honom till delegationen afgivet sålydande utlåtande:

"På uppmaning av Ålänssdelegationen får undertecknad härmed yttra sig därom, huruvida landskapet Åland, sedan det uppsagt överenskommelesförordningen 18 oktober 1924 om minnesmärkenas fredande, nu kan fordra att inom den ram förordningen 2 april 1883 utstakar helt övertaga fornminnesförvaltningen utan att vara underkastad kontroll från statsmaktens sida.

Den Åländska självstyrelselagen 6 maj 1920 vilar ju som kant på det system att landskapet äger lagstifta och förvalta i alla andra frågor utom dem som uppräknas i §§ 9 och 17. I ingendera paragrafen omnämnes fornminnesförvaltningen, varav följer att denna förvaltning i hela sin vidd ankommer på landskapet. Visserligen kan man säga att fornminnesskyddet medför inskränkningar i den enskilda eganderätten, som faller under privaträtt i § 9 mom. 2 punkt 8. Men det vore att på en gång missuppfatta ordet privaträtt och förbise fornminnesskyddets administrativa natur att söka pressa indet under §§ 9 och 17.

Nu har emellertid den åsikt framkastats att staten på grund av sin suveränitet, sin överhöghet skulle hava ett överinseende över fornminnesförvaltningen. Detta betraktelsesätt är dock icke hållbart. Suveränitet betyder visserligen högsta makt, "suprema

potestas", men utgör intet hinder för att staten avsäger sig utövningen av offentlig makt inom en del av sitt område och i ett bestämt hänseende, så som just skett genom den åländska självstyrelselagen och den åländska garantilagen, vilka icke kunna ändras, förklaras eller upphävas utan Ålands landstings samtycke. I vilken grad Finland avsägt sig offentlig myndighet inom landskapet Åland beror på stadgandena i dessa lagar. Mot dessa stadgandena kan, så vitt de äro klara och otvetydiga, icke åberopas något slags suveränitet. Självstyrelselagen ger oförtydligt vid handen att forminnesförvaltningen är helt och hållet överlämnad åt landskapet. Forty kan staten icke i stöd av sin suveränitet, sin överhöghet blanda sig däri.

Att man i fråga om självstyrelselagen icke får rritt operera med suveränitet, överhöghet, riksintressen o.dyl., det framgår e contrario därav att omformulda lag i bestämda fall tillstodjer ett statsingripande, då riksintressen stå på spel (§. 12 mom. 2, §. 22 m.fl.)

Jag är icke blind för de vådliga konsekvenserna av min ståndpunkt, konsekvenser som kunna framträda även på andra områden än forminnesförvaltningens. Jag skulle ock vara glad, om jag funne en formel som på något sätt skulle mildra de åsyftade konsekvenserna.

Emellertid finnas två fall i vilka undantag kan göras från den här hävdade uppfattningen, nämligen med hänsyn till Kastel-

holms slottsruiner och Bomarsunds fastningsruiner. På den ena platsen torde staten hava uppfört ett magasin, vilket tyder på att området måste betraktas som statens tillhörighet. Bomarsunds fastning ägdes väl i tiden av ryska kronan, som på grund av art. 26 i fredsfördraget med Ryssland den 14 oktober 1920 avstod platsen åt finska statsverket. Varken Kastelholms slottsruiner eller Bomarsunds fastningsruiner torde vara att anse som sådana jordegendomar till vilka nyttjanderätten jämlikt §. 23 mom. 1 självstyrelselagen övergått till landskapet. Platser med ruiner äro icke jordegendom i vanlig bemärkelse. §. 9 mom. 2 punkt 11) förbehåller rikslagstiftningen bl.a. jämväl värden om statsverkets egendom, och §. 17 mom. 1 punkt 8) förbehåller riksforvaltningen de administrativa uppgifter vilka föranledas av i §. 9 nämnda ärenden. Foljaktligen har staten hand om förvaltningen av de bägge ruinerna, och den slutsats ligger för denskull nära till hands att även fornminnesförvaltningen på dessa områden tillkommer staten.

Fornminnesvården av Lembote kapellruin måste däremot tillerkännas landskapet, ty, huru än §. 1 i 1883 års förordning tolkas, kan den svårligen fattas så att staten skulle hava haft eganderätt till denna på privat mark liggande ruin.

Helsingfors den 1 oktober 1934.

S.-R. Björkstén."

=====

Efter det delegationens medlemmar ytterligare preciserat sin

uppläsnings i fråga om förvaltningen av Åstelsundens slott och
296
bemyndande fästningsverken, önskade ordföranden till protokollet
anföra följande:

"Av ärendets behandling framgår, att staten icke på Åland
kan tillvarata de betydande intressen i avseende å forminnes-
förvaltningen, som staten därstädes otvivelaktigt äger, på annat
sätt än genom en överenskommelseförordning. Tillvaron av en så-
dan borde även ligga i landskapsmyndigheternas intresse, då det
ju är högst antagligt, att landskapet åtminstone under lång tid
framåt, sannolikt ständigt kommer att sakna krafter med de omfat-
tande vetenskapliga insikter och den erfarenhet, som erfordras
för en fullt rationell och framgångsrikt bedriven forminnesvård.
Jag modgas dock tyvärr konstatera, att för närvarande icke någon
utsikt förefinnes för att en ny överenskommelseförordning nu skall
eller kan komma till stånd i den nu uppsagda förordningens ställe.
Jag kan därför icke underlåta att beteckna beslutet om överens-
kommelseförordningens uppsägning såsom mindre välbetänkt och så-
som föga ägnat att befrämja forminnesvården på Åland."

=====

Ålandsdelegationens sammanträde den

5 oktober 1934 kl. 7 e.m. =====

Upptogs till granskning ett av sekreteraren utarbetat för-
slag till utlåtande i fråga om forminnesvården på Åland.

Sammanträdet upphörde kl. 10 e.m.

In fidem:

John Ugglä.

Ålandsdelegationens sammanträde den 6 oktober 1934 kl. 10 f.m. = = = = =

Fortsattes granskningen av sekreterarens förslag till utlåtande angående förmyndarsvården på Åland.

Besluts till Undervisningsministeriet avläta en så lydande skrivelse:

= = = = =

jämte därtill hörande författningsförslag:

= = = = =

Uptogs till granskning ett av sekreteraren utarbetat förslag till svarskrivelse å Undervisningsministeriets remiss av den 17 nysslidne augusti N:o 1642 rörande uppkommen meningsskiljaktighet i fråga om arkeologiska kommissioners och landskapsnämndens befogenheter.

Besluts till Undervisningsministeriet avläta ett så lydande utlåtande i ärendet:

= = = = =

= = = = =

In fidem:

John Ugglä.

Transumtets riktighet bestyrka:

Dora Bomansow.

Einar Rönkä

Ålandsdelegationens sammanträde den 20
september 1935 kl 10 f.m. Närvarande därvid
ordföranden, ledamöterna von Hellens, Est-
lander och Nördling samt ledamotsuppleanten
Uggla, som förde protokollet.

Ordföranden avgav ett yttrande av följande innehåll:

" Då jag finner det tvivelaktigt huruvida landskapsarkeologen är fullt kompetent till den tjänst han sedan den 1 oktober 1933 förestått och från oktober 1934 innehar såsom ordinariebefattning alldenstund han icke genom någon enda publikation ådagalagt, att han besitter förmåga att vetenskapligt behandla arkeologiska spørsmål och då han blivit till tjensten utnämnd utan att Arkeologiska kommissionen därförinnan blivit hörd anser jag mig kunna godkänna till compensation endast det belopp, han uppburit såsom t.f. landskapsarkeolog, men icke det belopp, utgörande Fmk. 9.000:-, han i egenskap av ordinarie tjänsteman uppburit".

Friherre von Hellens anförde, att överenskommelseförordningen av den 18 oktober 1934 icke berörde tillsättandet av en landskapsarkeolog, varför landskapsmyndigheterna i avsaknad av föreskrifter rörande de kompetensfordringar, som å denna befattningshavare borde uppställas, kunnat anse sig behöriga att härom bestämma. Då landskapsnämnden i början av augusti månad senast är uppsade nämnda överenskommelseförordning och sedermera fick mottaga meddelande, att statsrådet beslutat vidtaga åtgärd avseende upphävande av förordningen så snart erforderlig

utredning rörande kompetensfördelningen mellan riket och landskapet kunde
 det införskaffas, måste landskapsnämnden, som vid uppsägningen utgick
 från förutsättningen, att fornvårdens förvaltningsområde i huvudsak
 hörde till landskapets kompetens, anses hava haft giltig orsak att
 i avbiden på förordningens snara upphävande skrida till ordnande av den-
 na förvaltningsgren genom besättande av landskapsarkeologbefattningen,
 räknat från den 1 september 1932. Då härtill kommo, att Ålandsdelega-
 tionen för sin del intagit den principiella ståndpunkt, att fornvårdens
 förvaltningsgebit enligt självstyrelselagens system delvis föll inom
 landskapets behörighetsområde och den fortfarande gällande överenskommelse-
 förfordningen jämväl tillerkänner landskapet vissa förvaltningsbefogen-
 heter inom den allmänna fornvårdens gebit, samt då det sålunda icke ut-
 retts, att befattningen i fråga vore obehövlig, ej heller att den an-
 slagna lönen kunde anses oskäligen, ville friherren för sin del kompen-
 sera nu ifrågavarande utgiftspost till fullt belopp.

Herr Ugglä förenade sig om den av friherre von Hellens uttala-
 de meningen.

Herr Nordling biträdde jämväl friherre von Hellens åsikt.

Herr Estlander erinrade om, att den av landskapet uppsagda, ma-
 fortfarande gällande överenskommelseförfordningen byggde på den själv-
 klara förutsättningen, att fornminnesförvaltningen på Åland skulle
 handhavas av fullt kompetenta organ, varmed arkeologiska kommissionen,
 med vilken samarbete skulle äga rum, kunde åtnöjas. Och då frågan om
 rikets resp. landskapets behörighetsområden inom detta förvaltnings-

gebit efter Överenskommelseförordningens upphävande fortfarande var oklar och oavgjord, ansåg Herr Estlander landskapsmyndigheterna hava saknat anledning att redan tillsätta en särskild funktionär för fornförvaltningen och i all synnerhet att i sakens nuvarande skede besätta tjänsten ordinariter. Vid sådant förhållande och då något behov av en särskild landskapsarkeolog under åren 1933 ^{och 1934/} icke förelegat, ville Herr Estlander för sin del icke godkänna resp. avlöningsbelopp till kompensation.

=====

=====

Alandsdelegationens sammanträde

den 28 oktober 1935 kl. 7 e.m. Närvarande därvid ordföranden och samtliga ledamöter.

Vid protokollet: lagman Ugglå.

Fortsattes granskningen av betänkandet angående treårsavräkningen 1932 - 1934.

Vid behandling av frågan om kompensation av landskapsarkeologens avlöning avgav ordföranden ett sälydande yttrande:

" Vid slutligt avgörande av frågan om landskapsarkeologen, hans anställning och avlöning finner jag mig böra frångå den av mig i protokollet för den 28 september 1935 uttalade åsikt och återupptaga min ursprungliga och tidigare uttalade, men sedan återtagna mening, att landskapsarkeologens avlöning icke bör gå i kompensation och jag gör det

huvudsakligen på enahanda grunder, som professor Estlander anför i protokollet av nyssnämnda dag."

Betänkandet skulle i enlighet härmed rättas.

I protokollet intogs följande av sekreteraren uppgjorda sammanställning av landskapets bokförda utgifter under resp. huvudtitlat av 1932 - 1934 års räkenskaper.

Signum A. 25/10 1935.

Sammanträdet upphörde kl. 10 e.m.

In fiden:

John Ugglä.

.....

År 1935 den 18 december sammanträdde på kallelse av ordföranden landshövdingen Lars Vilhelm Fagerlund Ålandsdelegationen till extra session för behandling av nedan angivna ärende; närvarande därvid utom ordföranden ledamöterna hovrättspresidenten Albert von Hellens, f.d. hovrättspresidenten Kaarlo Ignatius, professorn Ernst Estlander och domkapitelssekreteraren Leonard Nordling.

Vid protokollet lagman John Ugglä.

Ordföranden uppläste en skrivelse av Republikens President angående

återremiss av frågan om bidragsregleringen för perioden 1932 - 1934.

Sagda skrivelse intogs här, sålydande:

Signum A. 18/12 1935.

Ordföranden ansåg den sakliga behandlingen av ärendet i dess nuvarande skede böra begränsas till de i Presidentens skrivelse berörda frågorna och uppmanade delegationens medlemmar att taga ståndpunkt till dessa spörsmål.

Till först upptogs till behandling frågan om kompensation av landskapsarkeologens avlöningsbelopp för åren 1933 och 1934 utgörande sammanlagt Fmk. 48.000:-

Diskussionen inleddes av Herr Ignatius, som anförde, att han icke tidigare deltagit i detta speciella ärendes sakliga behandling och delegationens därå fattade beslut, vilket tillkommit innan han tagit sätet i delegationen. Herr Ignatius önskade nu fastslå sin ständpunkt ^{i anslutning} till den tidigare minoritetens i saken avgivna vota och Presidentens i enlighet härmed träffade avgörande. Enligt den fortfarande gällande överenskommelseförrordningen av år 1924 ankom det å statens fackmyndighet, arkeologiska kommissionen, att utöva tillsynen över och handha va ledningen av fornminnesvården på Åland. Landskapsmyndigheterna hade på grund härav icke varit behöriga att ensidigt tillsätta en särskild tjänsteman för denna förvaltningsgren samt fastställa kompetensfordringarna för sagda funktionär utan att först samråda med arkeologiska kommissionen och inhämta dess direktiv. Landskapsnämndens åtgärd att besätta tjänsten ordinariter kort efter det överenskommelseförrordningen från landskapets sida utan giltig anledning uppsagts

och innan den ännu svävande frågan om kompetensfördelningen blivit slutligen klargjord, innefattade ett påtagligt åsidosättande av rikets intressen. Med avseende härpå och då den utnämndes kvalifikationer för sysslan kunde ifrågasättas och något verkligt behov av en särskild landskapsarkeolog under åren 1933 och 1934 ej förelegat, yrkade herr Ignatius att resp. avlöningsbelopp Fmk. 48.000:- skulle föras utom kolumn.

Friherre von Hellens ville icke för sin del taga definitiv ståndpunkt till denna fråga, innan delegationen av arkeologiska kommissionen erhölet besked ej blott därom, huruvida ett särskilt landskapsorgan för forminnesförvaltningen på Åland under åren 1933 och 1934 varit av behovet påkallat, än även, huruvida filosofiemagister Dreijers kompetens enligt de av kommissionen tillämpade normerna kunde anses tillfredsställande. För erhållande av utredning härom föreslog friherre von Hellens, att delegationen ville inbjuda statsarkeologen, dr. Nordman till morgondagens sammanträde för nämnda spörsmål.

Ordföranden samt herrar Estlander och Nordling hade icke något att invända mot den av friherre von Hellens föreslagna expertisen och förbehöll sig att framdeles avgiva sina slutliga yttranden, varemot herr Ignatius förklarade sig beredd att redan nu skrida till fattande av beslut.

Beslöts att den vidare behandlingen av denna kompensationsfråga skulle uppskjutas till ett följande sammanträde.

Härpå upptog delegationen till behandling den andra i Finansministeriets skrivelse nämnda frågan, nämligen angående kostnaderna för upp-

förande av Kungliga sjukstuga. Denna utgiftspost hade av delegationen vid treårsavräkningen såsom en ordinarie utgift kompenserats med Fak. 594.439:85. En minoritet inom delegationen hade härvid gjort gällande, att sagda byggnadskostnader voro av den art, att desamma jämlikt 26 § självstyrelselagen borde behandlas i extraordinarie väg.

Herr Ignatius, som icke tidigare deltagit i beslutet om denna frågas behandling i samband med treårsregleringen, anmälte, att han för sin del omfattade den av delegationens tidigare minoritet uttalade åsikt och önskade sålunda lämna ärendet beroende på särskild framställning av landstinget.

Herrar Estlander och Nordling, som vidblevo sina tidigare i ärendet avgivna yttranden, voro beredda att godkänna utgiftsposten till compensation.

Friherre von Hellens vidblev likaledes sitt i ärendet härförrinnan avgivna votum och ansåg att ärendet/nu borde avgöras i enlighet med Presidentens i saken träffade avgörande.

Ordföranden önskade för sin del, med frångående av sin tidigare i denna fråga antagna ståndpunkt rörande förfarandet vid denna kompensationsfrågas behandling, ansluta sig till den av minoriteten tidigare uttalade och numera jämväl av herr Ignatius såsom ny medlem omfattade åsikt. Delegationens majoritet hade sålunda ansett denna anslagsfråga böra upptagas till prövning i extraordinarie väg.

För underhållet av sjukstugan, som den 15 december 1934 tagits i bruk, hade vid treårsregleringen till compensation godkänts ett belopp

av Fmk. 2.512:-- , bokförts under 3 H.t.IV: 1 - 4.

Friherre von Hellens ansåg, att frågan om kompensaton av sist-
sagda belopp borde i samband med huvudfrågan upptagas till granskning
av delegationen. Friherren ansåg sig oförhindrad att till kompensa-
tion godkänna underhållskostnaden, oavsett huruvida själva byggnads-
kostnaden prövades i ordinarie eller extraordinarie väg. I delega-
tionens betänkande borde antydvas, att underhållsposten icke påkallat nå-
gon erinran i kompensationsavseende.

Ordföranden och övriga ledamöter ansågo i motsats till friherre
von Hellens, att beslutet om beviljande av bidrag för sjukstugans un-
derhåll icke från Presidentens sida givit anledning till någon påmin-
nelse, varför denna fråga icke vidare behövde upptagas i delegationens
betänkande.

Sammanträdet upphörde kl. 10 e.m.

In fidem:

John Ugglä.

Ålandsdelegationens sammanträde den 19
december 1935 kl. 10 f.m. Närvarande därvid
ordföranden och samtliga ledamöter.

Vid protokollet: Lagman John Ugglä.

I närvaro av t.f. statsarkeologen doktor C.A. Nordman upptog dele-
gationen nu till fortsatt behandling den vid gårdagens sammanträde
bordlagda frågan om kompensation av landskapsarkeologens avlöningsför-

Diskussionen inleddes av friherre von Hellens, som yttrade:

" Då efter samstämmigt beslut av statsrådet och Ålands landskapsnämnd Överenskommelseförordningen angående fornvården på Åland utfärdades och landskapets myndigheter förty förpliktade sig ått i enlighet med Överenskommelseförordningens bestämmelse handhåva fornvården på Åland önskar jag till doktor Nordman rikta en förfrågan,

1/ huruvida det enligt hans åsikt funnits skäl för att i landskapets tjänst för fornvärdefrågornas handläggning anställa en särskild tjänsteman eller om denna åtgärd kan anses överflödig, samt

2/ huruvida filosofiemagister Dreijer för det fall, att anställanden av särskild tjänsteman icke befinnes onödigt, bör anses innehåva den kompetens, som med skäl kan fordras av en tjänstförrättande innehavare av befattningen."

Doktor Nordman anförde såsom svar å de uppställda frågorna, att han för sin del ansett landskapsmyndigheterna haft fullgoda skäl för inrättande av en landskapsarkeologbefattning. Ett dylikt organ hade en icke oviktig uppgift att fylla såsom en länk såväl i den allmänna som i den lokala fornminnesförvaltningens tjänst och likaså såsom expert vid resp. ärendens föredragning hos landskapsnämnden; för arkeologiska kommissionen skulle det syhas såsom ett påtagligt baksteg, i fall denna befattning nu indroges. Inom fornminnesressorten gjorde sig f.n. en tendens för decentralisation gällande genom överförande av vissa uppgifter å lokala organ, i syfte att göra fornforskningen me-

ra effektiv och avlyfta en del av centralförvaltningens arbetsbörda. Den omständighet, att kommissionen under år 1935 icke behöft utnyttja sin personal för grävningar på Åland, har möjliggjort intensivare forskningsarbeten i norra Finland. Doktern Nordman ansåg sig utan tvivel kunna besvara den första frågan jakande. Vid sedan den andra frågan angående, anförde doktern Nordman, att vid den tidpunkt, då magister Dreijer anställdes såsom t.f. landskapsarkeolog, förefanns ännu icke någon instruktion för denna funktionär eller några formella kompetenskrav att hålla sig till. Vid denna tid var magister Dreijer vitsordsmässigt fullt kompetent till sysslan enligt den måttstock arkeologiska kommissionen anlägger vid bedömande av tjänstförrättande funktionärers kvalifikationer, men innehade då ännu icke den för fältarbeten nödiga kompetensen. Senare förvärvade han kompetens jämväl i detta avseende genom deltagande under sommaren 1934 och hade i fältarbeten såväl i hemlandet som i Sverige. F.n. kunde magister Dreijer anses sakligt fylla de rent arkeologiska uppgifter tjänsten medför och motsvarade han formella kompetens även de krav, den fastställda instruktionen uppställde; vad den etnografiska verksamheten angår vore en i viss mån ökad kompetens önskvärd. På landskapsarkeologen kunde icke ställas så stränga fordringar, som gäller beträffande äldre amanuens vid kommissinnen, emär lönen utgick med lägre belopp och uppgifterna ej voro så krävande som dessa funktionärers. I maj 1933 hade arkeologiska kommissionen på anhållan av landskapsnämnden uppgjort ett utkast till instruktion för landskapsarkeologen, men hade kommissionens förslag i väsentliga delar

icke vunnit beaktande och instruktionen delvis utfallit mindre tillfredsställande. De etnografiska arbetsuppgifterna hade i högre grad än önskligt varit blivit tillbakaskjutna till förmån för de arkeologiska. På förfrågan tillade doktorn Nordman, att arkeologiska kommissionen endast vid ett tillfälle uttalat sig om Dreijers kompetens, vilket skett efter hans deltagande i grävningsarbetena i Nousis socken och i Uppland i Sverige. Kommissionen hade härvid givit Dreijer ett intyg, att han med framgång utfört de honom anförtrodda uppgifterna.

Efter det doktorn Nordman avlägsnat sig, tog delegationen del av en av landskapssekreteraren Becker i denna fråga uppgjord p.m. jämte särskilda därtill hörande handlingar. Ytterligare hade från landskapsnämnden inkommit en sälydande skrivelse i ämnet.

Signum A. 19/12 1935.

vilken jämte magister Dreijers skrivelse bilagda meritförteckning nu upplästes.

Ordföranden uppmanade de närvarande att närmare precisera sin ståndpunkt i föreliggande kompensationsfråga.

Herr Ignatius hänvisade till sitt vid gårdagens sammanträde avgivna yttrande, vilket utmynnade i yrkandet, att resp. avlöningsbelopp Fmk. 48.000:- icke skulle godkännas till compensation.

Friherre von Hellens avgav ett sälydande avfattat yttrande:

" Sådan den efter samstämmigt beslut av statsrådet och Ålands landskapsnämnd utfärdade överenskommelseförordningen angående fornvården på Åland är avfattad, innebär den en förpliktelse för de åländska myn-

digheterna att på behörigt sätt handhava de arkeologiska angelägenheterna på Åland. En förutsättning för dessa angelägenheters behöriga handhavande är, på sätt den av delegationen anlitade förnämsta experten i landet utsagt, att i Ålands tjänst antogs en arkeolog. Då magistratern Dreijer, på sätt även experten intygat, måste anses redan vid hans antagande till t.f. arkeolog hava uppfyllt de kompetensfordringar, som på en t.f. innehavare av befattningen skäligen kunde ställas, anser jag de utgifter landskapet utlagt för avlöande av denna t.f. arkeolog, då ej ens påståtts, att avlöningen skulle varit oskäligen hög, vara av den art, att de, på grund av bestämmelserna i Överenskommelseförordningen, böra ur statsmedel kompenseras, såvitt de utgått för den tid, såväl statsmakten som landskapsmyndigheterna ostridigt ansett sig förpliktade ställa sig Överenskommelseförordningens stadganden till efterrättelse eller således för tiden 1/9 1933 - 1/9 1934, från vilken sistnämnda dag landskapsmyndigheterna förklarat sig ej mer ärna iakttaga förordningen. Jag håller förty före, att compensation för sagda tid 1/9 1933 - 1/9 1934, under vilken Dreijer var t.f. - han antogs till ordinarie först från 1/XI 1934 - bör äga rum och sålunda för år 1933 kompenseras 12.000:- mark och för år 1934 24.000:- mark. För tiden efter 1/9 1934 anser jag kompenserings ej kunna komma i fråga".

Herr Estlander vill för sin del göra gällande, att uppgörande av instruktionen för landskapsarkeologen på grund av 1924 års förordning och dess avtalsnatur bort ske i samråd med sakkunnig myndighet inom riket. Emellertid hade delegationen numera inhämtat, att arkeologiska

kommissionen funnit inrättandet av en arkeologtjänst på Åland vara önskvärd och till nytta samt att jämväl instruktionen såvitt angick den rent arkeologiska förvaltningsverksamheten ansetts kunna motsvara sitt ändamål. Vid sådant förhållande och utan att närmare ingå på frågan, huruvida fullanledning förefunnits att redan från år 1933 besätta tjänsten, önskade herr Estlander icke motsätta sig, att landskapsarkeologens lön kompenseras intill den 1 september 1934. Vad åter angick landskapsarkeologens avlöning för tiden från den 1 september 1934 biträdde herr Estlander den åsikt, som i detta avseende uttalats av friherre von Hellens.

Herr Nordling ville i anslutning till doktorn Nordmans i dag gjorda utlåtande förena sig om de synpunkter friherre von Hellens anfört, såvitt angick de lönebelopp, som utfallit under den tid herr Dreijer tjänstgjort såsom t.f. landskapsarkæolog, men hade en avvikande mening i fråga om kompensation av avlöningen efter den 1 september 1934. Genom 1934 års överenskommelseförordning överfördes viktiga förvaltningsuppgifter på fornvårdens område till arkeologiska kommissionen. Då sedermera fråga väcktes om uppsägning av förordningen och landskapsmyndigheterna ställdes inför alternativet att i en nära framtid övertaga en omfattande förvaltningsverksamhet inom denna ressort, måste landskapsnämnden anses hava haft giltiga skäl att skrida till tjänstens besättande ordinariter. Herr Nordling kunde fördenskull icke finna, att förordningens uppsägning i och för sig skulle förändra landskapets rätt till kompensation, helst förordningen ju fortfarande äger giltighet. Herr

Nordling erinrade ytterligare om stadgandet i 11 § av 1924 års förordning, som innehöll en uttrycklig utfästelse, att landskapets utgifter för fornminnesvärden på Åland borde komma under omprövning vid utjämningsbidragets fastställande. Den grundsats innebär, att hithörande kostnader, för så vitt desamma icke äro till beloppet oskäligen, böra gå i kompensation.

Ordföranden ansåg sig, dock efter tvekan, kunna i sakens nuvarande skede biträda den uppfattning, som framförts av herr Estlander.

Delegationens beslut innefattade sålunda, att det landskapsarkeologen tilldelade avlöningsbeloppet för år 1933 (4 H.t.VI mom. 11) Fmk. 12.000:-, samt av avlöningen för år 1934 (4 H.t.VI mom. 1) det belopp Fmk. 24.000:-, som hänförde sig till tiden 1/1 - 1/9 1934 skulle godkännas till kompensation, men att avlöningen för årets fyra sista månader Fmk. 12.000:- skulle föras utom kolumn.

✓ Efter det utjämningskalkylen i enlighet härmed rättats, uppdrogs åt sekreteraren att utarbeta förslag till betänkande i ämnet.

Sammanträdet upphörde kl. 1 e.m.

In fidem:

John Ugglä

Ålandsdelegationens sammanträde den

4 oktober 1935 kl. 7 e.m. =====

=====

Delegationen övergick nu till prövningen av frågan om kompensation av förre landskapsagronomen Lönegrens avlöningsförmåner å landskapets stat för åren 1932 och 1933 (5 H.t.I:1)

Jfr. anteckningarna i prot. 2/10 1935.

Friherre von Hellens ansåg att, ehuru några legala direktiv för prövningen av denna kompensationsfråga ej kunde åberopas, så kunde likväl ur gällande bestämmelser rörande statens och landskapets avlönings- och pensionsförhållanden, jämförda med självstyrelselagens kompensationsnormer, den grundsats härledas, att därest landskapet i sin tjänst anställer en person, som åtnjuter statspension, vederbörande tjänsteman bör tillgodokomma sammanlagt endast de avlöningsförmåner, som med tjänsten äro förenade och att sålunda från lönen å landskapets stat bör avdragas det belopp tjänstemannen uppbär i statspension. Det står dock givetvis landskapet öppet att härutöver öka tjänsteinnehavarens avlöningsförmåner, men kan landskapet härvid påräkna kompensation ur statsmedel endast för avlöningsbeloppet efter avdrag av statspensionen. Vid agronomen Lönegrens anställande i landskapets tjänst hade landskapsmyndigheterna anpassat anställningsvillkoren så att i betraktande tagits den indragningsförmån Fmk. 3.000:- Lönegren då åtnjöt, enligt vad ovan sagts men för åren 1932 och 1933 har Lönegren uppburit såväl statspension som grundavlöning å landskapets stat, vilken utgått med Fmk.

39.000:- per år med stadgade löneprocentavdrag. En utjämning genom indragande av statspension i ett fall som detta förutsättes icke i rikets lagstiftning och finge i detta sammanhang lämnas ur räkningen.

Vid kompensationsfrågans bedömande borde därjämte beaktas, att landskapsagronomen Lönegren såsom ovan anförts ända till år 1931 i indragningsförmåner ur statsmedel uppburit ett belopp av Fmk. 3.000:- per år samt att landskapsmyndigheterna på förfrågan förklarat avlöningen å stat jämte indragningsförmånerna, sammanlagt Fmk. 42.000:- utgöra skälig årsavlöning för agronomen Lönegren. Denna beräkningsgrund hade även vid nästföregående bidragsreglering lagts till grund för delegationens kompensationsprövning. I betraktande härav ansåg sig friherre von Hellens kunna till kompensation godkänna skillnaden mellan sistnämnda belopp Fmk. 42.000:- och den av Lönegren lyftade statspensionen Fmk. 21.750:-, eller sålunda Fmk. 20.250:-, vadan således av landskapsagronomens grundavlöning för vardera av åren 1932 och 1933 Fmk. 18.750:- borde föras utom kolumn. Utgiftsposten kanslimedel, uppgående till Fmk 1.000:- för vardera året kunde utan anmärkning godkännas.

Enär landskapsagronomen under åren 1932 och 1933 uppburit tre ålders tillägg med sammanlagt Fmk. 4.680:-

per år, yrkade friherre von Hellens att å konto 5 H.t.I : 4, borde göras avdrag av Fmk. 2.250:- (12% av Fmk. 18.750:-) för vardera året. Där- emot borde under resp. inkomstkonto 2 avd. I. 8. för år 1932 och 3 avd. I. 8. för år 1933 (tillfällig sänkning av innehavarnas av tjänster och befattningar i landskapet avlöningar) avdrag till landskapets för-

mån, göras motsvarande 5 % i det belopp av landskapsagronomens lön, som av friherren lagts landskapet till last för år 1932, samt 5 % av de belopp i lön och ålderstillägg, som icke ansetts böra vid beviljande av bidrag beaktas för år 1933. Resp. avdrag i utjämningskalkylerna landskapet till godo uppgingo i enlighet härmed:

för år 1932 till Fmk. 937:50 (5 % av löneavdraget Fmk. 18.750:-)
 för år 1933 till Fmk. 1.050:- (5% på löneavdraget + avdraget å ålders-
 tillägget, inalles Fmk. 21.000:-)

Då till dessa avdragsbelopp i inkomstkalkylen lades tidigare beslutna avdrag, kommer reduktionen å resp. inkomstkonto landskapet till godo att belöpa sig för år 1932 till Fmk. 1.237:50 och för år 1933 till Fmk. 1.393:25.

Herrar Ignatius och Estlander samt ordföranden uttalade samma mening som friherre von Hellens.

Herr Nordling avgav följande yttrande:

" Också jag finner det vara oegentligt med hänsyn till det förhållande, i vilket riket och landskapet stå till varandra, att landskapsagronomen Lönegren samtidigt uppburit lön och pension, samt att rättelse borde ske. Men härvid måste tagas i betraktande, att enligt såväl i riket som i landskapet gällande stadganden en pensionerad tjänsteman, änyo utnämnes till någon tjänst, förlorar rätten till pension, medan lönen oavkortad utgår. Då landskapsnämnden i förevarande fall utbetalt full lön har den sålunda handlat icke blott enligt i landskapet gällande lag utan öck i överensstämmelse med i riket gällande grundsatser.

Ifall landskapsnämnden nedsatt lönen på grund av landskapsagronomen Lönegrens pension, hade den handlat lagstridigt. Med avseende härpå synes förberörda rättelse hava bort ske så, att pensionen indragits eller, om detta icke varit möjligt, då i rikets pensionslag icke ingår något stadgande, som motsvarar föreskriften i 13 § av landskapets pensionslag angående reciprocitet med avseende å stats- och landskapstjänster, genom komplettering av rikets lag. I varje fall ligger felet till att landskapsagronomen Lönegren åtnjutit såväl lön som pension, icke hos landskapet utan hos riket. Vid sådant förhållande synes det mig obilligt att vägra compensation, helst därigenom ingen rättelse av missförhållandet ernås. Den ekonomiska påföljden komme icke alls att drabba agronomen Lönegren, som uppburit oskäligen belopp, icke heller riket, vars bristfälliga lagstiftning vållat detta, utan skulle överflyttas på landskapet, som nödgades genom uttaxering eller annorledes täcka beloppet. På grund härav och då landskapsagronomens lön vid jämförelse med motsvarande avlöningar i riket måste anses skäligt samt densamma hör till de utgifter för självförvaltningens ordinarie behov, vilka landskapet enligt självstyrelselagen har rätt att få genom statsbidrag ersatta, anser jag, att landskapsagronomen Lönegrens avlöning bör i dess helhet godkännas till compensation."

Delegationens beslut utföll sålunda i enlighet med friherre von Hellens åsikt. Reap. siffror infördes i delegationens kalkyler för åren 1932 och 1933.

Antecknades, att delegationen visserligen för år 1931 till kompen-

306

sation godkänt Lönegrens hela å landskapets stat upptagna lönebelopp, men hade detta berott därpå, att Lönegren i rikets budget för år 1931 upptagits såsom åtnjutande indragningssat och delegationen icke haft kännedom om, att han från sagda års början överförts å pensionsstat.

Sammanträdet upphörde kl. 1/2 10 e.m.

In fidem:

John Ugglä.

Alandsdelegationens sammanträde den 5 oktober 1938 kl. 10 f.m. Närvarande därvid ordföranden och samtliga ledamöter.

Vid protokollet: lagman John Ugglä.

Delegationen upptog till behandling frågan om kompensationen av den agronomen Lönegren av landskapet tilldelade livstidspensionen för år 1934, uppgående till Fmk. 23.400:- (9 H.T.I.B.). Utom denna land- skapspension hade Lönegren sagda år uppburit den honom tillerkända stats- pensionen Fmk. 21.750:-.

Sekreteraren anmälte att frågan om återbrytande av landskapsnäm- dens beslut angående beviljande av pension åt agronomen Lönegren enligt ett meddelande från Högsta förvaltningsdomstolens president föredragits, men tagit uppskov för infordrande av landskapsnämndens förklaring.

Friherre von Hellens avgav ett sålydande yttrande:

" Stadgandet i 26 § självstyrelselagen att den ordinarie bidrags- regleringen skall verkställas för en tid av tre budgetår i sänder har av

delegationen tolkats så, att varje treårsreglering bildar ett självständigt avslutat helt, som, efter det regleringen stadfästas, icke vidare kan på delegationen vid en följande utjämning ryggas, även om nya omständigheter komma i dagen, vilka eventuellt kunna inverka på någon kompensationsfråga. Å andra sidan skulle jag för min del hålla före, att delegationen, ifall vid behandlingen av treårsreglering förekommer någon post, beträffande vilken delegationen har all anledning förmoda, att omständigheter skola tillstå, de där i en eller annan riktning kunna inverka på beslutet angående postens kompensering, delegationen bör så begå, att slutligt beslut rörande kompenseringen ej då ännu fattas.

Förevarande utgiftspost, för såvitt den berör förre landskapsagronomen Lönegrens pension, är på sätt framgår ur delegationens protokoll för den 2 dennes, en sådan utgiftspost, beträffande vilken på kompensationsfrågan inverkan nya omständigheter med all sannolikhet skola uppkomma. Jag anser förty, att frågan om postens kompensering, såvitt rör änsagda pensionsbelopp Fmk. 23.400:-, bör tillsviðare lämnas oavgjord och sagda belopp föras utom kolumn, dock med det uttryckliga beslut, att delegationen vid behandlingen av nästa treårsreglering för åren 1935 - 1937 ex officio bör till prövning upptaga jämväl frågan om kompensering av ännämnda år 1934 utbetalda belopp Fmk. 23.400:- "

Herr Nordling ansåg det av friherre von Hellens omförmälda förordet i viss mån avvika från hittillsgällande praxis. Villkorliga poster hade nämligen vid samtliga bidragsregleringar förekommit i form av

utgiftsrester, vilka av delegationen godkants till kompensation, men som vid en senare treårsreglering av delegationen granskats i syfte att kontrollera, att desamma blivit antingen utbetalda eller såsom förfallna gottskrivits. Genom detta förfarande hade garanti vunnits för att statsverket icke i något avseende oskäligt belastas. Herr Nordling önskade för sin del helst att ett analogt förfarande skulle i nu föreliggande fall av delegationen inslås. Men då samma syftemål även skulle vinnas på den väg friherre von Hellens anvisat, kunde Herr Nordling förena sig härom, men ville uttryckligen erinra om, att landskapet icke kunde anses skyldigt att täcka det utom kolumn förda beloppet, innan kompensationsfrågan blivit definitivt avgjord.

Herr Ignatius och ordföranden voro ense med friherre von Hellens

Herr Estlander framhöll, att han för sin del ansåg delegationen oförhindrad att nu ingå i saklig prövning av föreliggande kompensationsfråga, men ville, på grund av omröstningens utgång, biträda friherre von Hellens i saken uttalade mening.

Friherre von Hellens ville i anledning av Herr Nordlings yttrande framhålla, att förfarandet vid utgiftresters behandling i utjämningsavseende icke vore jämförbart med nu föreliggande kompensationsfråga. Spörsmålet om utgiftsresternas behandling vore icke en fråga om decharge och kontrollen ur kompensationssynpunkt utföll fullt effektiv, enär dessa poster automatiskt äro komma under omprövning vid följande reglering. I nu föreliggande fall vore själva rättsgrunden oavgjord och beviljande av bidragsbeloppet ställde delegationen inför

ett fullbordat faktur.

Delegationens beslut innefattade sålunda, att det år 1934 till för-
ra landskapsagropmen Lönegren utgivna pensionsbeloppet Fmk. 23,400:-
icke skulle vid denna treårsreglering vid beviljande av bidrag beaktas
men att spörsmålet om beloppets kompensation skulle vid nästföljande
treårsreglering upptagas till slutlig behandling.

John Uggle

Ålandsdelegationen sammanträdde den

20 maj 1935 kl. 7.e.m. = = = = =

Härå fortsattes granskningen av landskapets utgifter för år 1934,
tredje huvudtiteln.

3 H.t.IV. 1 - 4. (sjukstugan i Kumlinge)

Jfr. motiveringen till tilläggsbudgeten för år 1934. De för sjuk-
stugan upptagna anslagen voro avsedda för utgifterna efter den 15 de-
cember sagda år, då sjukstugan begynte sin verksamhet. Anslaget för-
delade sig sålunda:

Läkare	100:-	(tillägg till distriktsläkarens avlöning)
Sköterska	650:-	
Ekonom	200:-	
Betjäning	150:-	(- Fmk. 270:- per mom. 4)

Kosthållning 228:25

Bränsle och lyse 568:50

Diverse 722:25

Dessa utgifter skulle av delegationen granskas i sammanhang med sjukstugans grundläggningskostnader (10 H.t. III. 2.)

Till sammanträdet hade infunnit sig medicinalrådet E. Therman för att med delegationen överlägga rörande utjämningen av landskapets utgifter för upprätthållande av det kommunala sinnessjukhuset på Åland.

Ordföranden anhöll att medicinalrådet ville utlägga frågan därom, enligt vilka grunder de konkurrerande företagen anses komma i tur och hava prioritet vid statsbidragens utgivande samt huruvida årsbidraget utfaller även i det fall att statsbidragen för grundläggningskostnaderna av finansiella skäl ännu icke kunna på grund av knappa budgetanslag utdelas.

Medicinalrådet Therman hänvisade till 1929 års subventionslagstiftning. Grundläggningskostnaderna utgå i den mån anslag anvisas enligt en av medicinalstyrelsen uppgjord och av Inrikesministeriet fastställd plan. Några bestämda prioritetsregler hade icke utbildat sig. Av de i gällande plan år 1930 upptagna 16 distriktssinnessjukhusen, hade ^{hälften} fått understöd utbetalade, helt eller delvis, medan 8 ännu få vänta, sannolikt en ganska lång tid. Vederbörande företag få i fall av uppskov själva svara för räntorna; dessa kompenseras icke genom statssubventionen. Vad årsunderhållet beträffade, utgick detsamma oberoende därav, huruvida grundläggningsbidraget utfallit eller ej, och beräknades en-

ligt av legen fixerad grund, under förutsättning att sjukhuset i behörig ordning godkänns för drift. Det Åländska sinnessjukhuset hade av medicinalrådet inspekterats och måste anses i sanitär-tekniskt avseende väl fylla de krav, som i riket uppställas. Antalet sjukvårdsdagar i detta sjukhus hade under år 1934 uppgått till 8.437, varför årsbidraget enligt 11 mk. per dag kunde kalkyleras till Fmk. 92.807:-.

Ordföranden framförde delegationens tack för de upplysningar, som av medicinalrådet Therman lämnats, därpå medicinalrådet avlägsnade sig.

Sammanträdet upphörde kl. 1/2 10 e.m.

In fidem:

John Uggla.

Ålandsdelegationens sammanträde den 2

oktober 1935 kl. 10 f.m. = = = = =

10 H.t. III. 2. (uppförande av en sjukstuga i Kumlinge m.fl. socknars distrikt).

I sammanhang härmed upptogs till behandling utgifterna under 3 H.t.

IV. 1 - 4 (stat för sjukstugan från 15/12 1934 till årets slut).

Ordföranden hemställde, att delegationen främst skulle fatta ståndpunkt till det principiella spørsmålet, huruvida en utgift av detta slag enligt stadgandena i 26 § självstyrelselagen borde komma under omprövning i samband med den ordinarie bidragsregleringen eller ev. på särskild

skild framställning i extraordinarie väg. Enligt uppgifter, som meddelats ordföranden å medicinalstyrelsen, hade inom samtliga distriktsläkarområden i riket på statens bekostnad uppförts sjukstugor samt bostad åt läkaren. Sådan sjukstuga hade bl. a. kommit till utförande å Lavan-
saari utö i Finska viken och var denna sjukstuga av samma typ, som den nu ifrågavarande sjukstugan i Kumlinge. Med avseende härå var ordföranden beredd att i detta sammanhang till kompensationsprövning upptaga föreliggande utgiftsposter.

Friherre von Hellens fann visserligen att ett bidrag ur statsmedel för detta behjärtansvärda sjukvårdsändamål ur reciprocitetssynpunkt kunde anses skäligt, men ansåg likväl att denna kompensationsfråga, med hän syn till anläggningskostnadens jämförelsevis stora belopp, icke kunde betraktas såsom en sådan landskapets ordinarie utgift, som vid bidrags utjämnningen kunde komma under omprövning. Närmare uppgifter, belysande kostnadsfrågan, byggnadsföretagets omfattning och ändamålsenlighet samt jämförbara förhållanden inom rikets sjukvårdsressort saknades även tills vidare, På grund härav borde resp. anslagsposter föras utom kolumn, landstinget givetvis obetaget att för ändamålet utverka anslag i den ordning 26 §. 3 mom. anvisade.

Herr Estlander ansåg i likhet med ordföranden, att föreliggande utgifter kunde av delegationen prövas i samband med den ordinarie bidragsregleringen. Om ytterligare utredning i saken erfordrades, kunde den samma av delegationen utan svårighet införskaffas. Vid sjukvårdsbudgetens behandling i riksdagen hade, såsom ordföranden framhållit, den pra-

xis iakttagits, att distriktsläkarnas tjänstgöringsområden på statens bekostnad försetts med sjukstugor och läkarbostad.

Herr Nordling var ense om den uppfattning, som uttalats av Herr Estlander. Gränsen mellan ordinarie och extraordinarie utgifter, i den mening 26 § fattade detta begrepp, vore i viss mån svävande, Större engångsutgifter hade i praxis ibland hänförts till ordinarie och i vissa fall till extraordinarie reglering. Det avgörande momentet i sådant avseende vore reciprocitetsfrågan. Därest en engångsutgift hade sin fulla motsvarighet inom statsförvaltningen, på sätt i fråga om sjukstugor å distriktsläkarnas stationsorter såsom här uppgivits vore fallet, förelåg icke något hinder för en bidragsutjämning i ordinarie väg.

Herr Uggla var i princip ense med fiherre von Hellens och ansåg att utgiften för sjukstugans uppförande enligt grundsatserna i 26 § självstyrelselagen borde prövas i extraordinarie väg. Det kunde tagas för givet att en ev. framställning härom av landstinget skulle vinna delegationens förståelse. Om denna utgiftspost, uppgående till inemot Fmk. 600.000:-, behandlas i samband med den ordinarie bidragsregleringen, innefattade detta en påtaglig avvikelse från hittillsvarande praxis. Reciprocitetsfrågan kunde icke anses normgivande med avseende å uppdelningen i ordinarie och extraordinarie utgifter; även vid det extraordinarie bidragets beviljande uppställdes fullt analoga krav på proportionalitet i förhållande till jämförbara utgifter inom statsförvaltningens resp. ressorter.

Delegationens beslut innebar sålunda, att nu ifrågavarande utgifts-

moment skulle vid pågående bidragsutjämning komma under omprövning.

För vinnande av nödig utredning till grund för kompensationsfrågans bedömande andåg delegationen önskvärt att såsom sakkunniga höra medicinalrådet Lavonius och överarkitekten Montell, och skulle dessa genom ordförandens försorg kallas till delegationens nästa sammanträde.

Delegationen upptog nu till prövning vissa utgiftsmoment, som vid andra läsningen lämnats beroende på granskning för hela perioden i ett sammanhang.

= = = = =

In fidem:

John Uggla.

Avskriftens riktighet bekräfta:

Alma Stenudd

Britta Lilhelmsen.